

mát nemcsak a törvények, az írott jog, hanem a szokásjog, a nem írott jog is alkotja. A kérdés tehát: vajjon a bírói gyakorlat szokásjog-e? v. Tuhr nagy elismerésre szert tett könyvében (Bürgerliches Recht. Allgemeiner Teil) beszél a „Gerichtsbrauch“-ról „der zwar noch kein Gewohnheitsrecht ist, aber bei langer Dauer zur Entstehung eines Gewohnheitsrechtes führen kann“. Ily értelemben dönti el a kérdést a Kúria P. IV. 62231/1934. sz. határozata is, „miután az olasz törvények alkalmazásának keretében az azok nyomán netán kialakult állandó olasz bírói gyakorlat is beletartozik, nem lehet mellőzni annak tisztába hozatalát, hogy a tárgyalt kérdésben Olaszországban van-e állandóan kialakult bírói gyakorlat?“ Ez az álláspont az egyes elszigetelten maradt bírói döntéstől megvonja azt a tekintélyi erőt, hogy a jog alkotó elemeinek tekintse, de az állandóság hangsúlyozásával a bírói ítélkezés szokásjoggá való eltekintélyesülésének szó szerinti említetlensége mellett is a nemzetközi magánjog utaló szabálya által az állandó bírói gyakorlat alkalmazandóságát decretálja. Elméletileg nehézséget támaszt a Kúria kijelentésének egyik óvatossági klauzulája. A Kúria „az azok (törvények) nyomán kialakult bírói gyakorlatról beszél. Ez a szövegezés aligha akarja azt jelenteni, hogy ezzel a törvényrontó bírói szokásjog (amely nem a törvény nyomán, hanem a törvény ellenére keletkezett) alkalmazhatatlan volna. A bírót még saját hazai joga tekintetében is kényes kérdés elé állítja a szokásjog törvényrontó jellege. A törvényrontó szokásjog nem harsogja önmagáról ebbeli mivoltát, a contra légem szokásjog is akként alakul ki, mintha az amit kimond, secundum, légem volna. Csak az utóbb bekövetkező elméleti feldolgozás kimutatja, hogy törvényrontó szokásjog alakult ki. A bíró ösztönösen mellőzi a reá terhes nyilatkozást, a bírói szokásjog törvényrontó volta felől. Külföldi bírói gyakorlat törvényrontó jellegét kutatni tehát a Kúria nyilván nem intencionálta és így zavartkeltő a Kúria határozatának utalása a gyakorlatnak a törvények nyomán való kialakulására.

B. S.

A munkásbiztosítási törvény 90. §-ához. A szakasz a munkaadónak a balesetet szenvedett munkással szemben fennálló kártérítési kötelezettségét szabályozza akként, hogy a baleset, illetve betegség szándékos előidézése esetén, illetve az esetre, ha a hatóság által előírt ovórendszabály, vagy ovóintézkedés fogantatásának elmulasztásából származott a baleset, illetve betegség és ezt büntető bírói ítélet megállapítja. Ezen a két eseten túl a munkaadó kártérítéssel nem tartozik. (Elhanyagoljuk itt is, a következőkben is azt az esetet, hogy a munkaadó büntetőítélet nélkül is felelős, ha a büntetőeljárás nem indítható meg.)

A szándékosság nem gyakorlati esetét mellőzve, még az 1907. évi korábbi munkásbiztosítási törvény hatálya idején ál-

landósult az a gyakorlat, amely a büntető bírói ítélet hiányában a Pp. 180. §. 2. pontja szerinti pergátló körülményt látott. Ez a gyakorlat a jogi konstrukció szempontjából nem kifogásmentes. A 180. §. 2. pontja szerint pergátló körülmény akkor forog fenn, ha a polgári pert más eljárásnak kell megelőznie. Az adott esetben tehát a pergátló kifogás megállapítása azon alapulna, hogy a polgári pert büntető bírósági eljárásnak kell megelőznie. Ennek a követelménynek tökéletesen eleget tenne, ha a büntető eljárás lefolytattatott volna, de ez még nem jelentené az igény helytállóságát még marasztalás esetén sem, mert egyrészt lehetséges, hogy a bűnügyi elítélés megtörtént ugyan, de nem a bal-esetelharító rendszabály foganatosításának elmulasztása, hanem bármely gondatlanság okából, sőt a magánjogi felelősség még az esetre sem áll fenn, ha tényállásilag ugyan adva van az övrendszabály foganatosításának elmulasztása, de annak megállapítása büntető bírói ítéletben elmaradt. A kártérítés magánjogi igényének előfeltétele nem a büntető eljárás lefolytatása, hanem a büntető ítéletnek ama bizonyos mulasztást megállapító tartalma.

A gyakorlat kialakulásánál nyilván szerep jutott a költségkímélés szempontjának, hogy az aránylag egyszerűen megállapítható tényállás mellett ne kelljen a pert érdemileg lefolytatni, mert a törvényben megkivánt büntető ítélet híján a kereset érdemben is elutasítandó volna, de ezzel a pernyertes munkaadó behajthatatlan költséggel terheltetnék. A jogélet bele is törődött abba a gyakorlatba, amely a büntetőbírói ítélet hiányában pergátló kifogást látott, mert gyakorlati sérelemmel ez az elintézési mód nem járt, viszont a költségkímélési szempont mellette is szólt. Most újabban a gyakorlat bizonyos ingadozást mutat. A P. I. 777/1934. sz. határozat, majd a P. I. 1452/1934. sz. határozat az alperes pergátló kifogását elvetette.

Az újabb kúriai határozat a régi gyakorlat helyességét nem érinti, hanem csak hogy úgy mondjuk — a területi hatályosságot korlátozza — mondván, hogy ha a kártérítési igény nem a 90. §-ban szabályozott vétkes magatartásra, hanem egyéb vétkes magatartásra alapítatik, úgy a magánjogi igény érvényesítésének büntető ítéleti megállapítása nem előfeltétele, hanem ez esetre érdemben bírálendő el, hogy áll-e fenn kártérítési kötelezettség, vagy sem. Ha a pergátló kifogást megállapító gyakorlattal szemben a konstrukció helyességét vitattuk, azzal azonban, hogy ez gyakorlati sérelemmel nem jár, az újabb bírói döntésekkel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy azok, ha el is tekintünk attól, hogy az előző gyakorlatnak a saját területén való helyességét nem bírálják — jogilag aggálytalanok — mégis reá kell mutatni arra, hogy materiális jelentősége ennek az újabb gyakorlatnak nincs. A munkásbiztosítási törvény 90. szakaszának utolsó bekezdése szerint a munkaadó kártérítési kötelezettsége a 90. szakasz körén kívül nem áll fenn. Ha tehát a munkaadót terheli is gondatlanság, de ez a gondatlanság nem a szakasz második bekezdésében megszabott övrendszabályok foganatosításának elmulasztásában áll, hanem egyéb magatartásban,

vagy mulasztásban, akkor magánjogi kártérítési kötelezettség a bár vétkes munkaadóval szemben sem keletkezik.

A törvény nem azért szorítja a magánjogi igény érvényesítését oly büntetőjogi ítélet előfeltételéhez, amely az ovórendszabály fogatosításának elmulasztását megállapítja, mert valami különös okból az ovórendszabály fogatosításának elmulasztását már a büntető bírói ítéletben lerögzítendőnek tartja, hanem a törvény azért emeli ki a büntető ítéletnek a törvényben megszabott tartalmát, mert az ott szabályozott eseten kívül nincsen magánjogi kárigény, még akkor sem, ha valamely más tényállású vétkes gondatlanság fennforog; sőt még ha ezen más tényállású vétkes gondatlanságnak büntető bírói ítéletben való megállapítása is megtörtént.

Ha a Kúria gyakorlata egyébként jogilag helyesen felfedte, hogy a kárigény bizonyos esetekben érdemben döntendő el és nem a pergátló kifogás keretében, úgy aligha kerülhető el a megállapításnak az a jogilag szükségszerű követelménye, hogy a büntetőbírói ítélet hiánya pergátló kifogásként nem bírálható el.

A gyakorlati érdekek szempontjából azonban az állandósult és valóságos érdeksérelmet nem jelentő korábbi gyakorlat megbolygatása érdeklé aligha bírhat.

B. S.

IRODALOM.

Wettbewerbsrecht und Markenschutz in Ungarn. Von Dr. Stefan Bányász und Dr. Ernst Steinhaus. Verlag Ungarische Rundschau für Recht und Wirtschaft. 1935. A könyv célja az, hogy a Magyarországgal összeköttetésben lévő külföldi gazdasági köröket és jogászközönséget a tisztességtelen verseny és a védjegy-jog alapvető elveivel és gyakorlatával megismertesse. A könyv ezért mellözi az elméleti vitákat és a bírói gyakorlat azokat a részletkérdéseit, melyre nézve ellentétes döntések vannak. A könyv célját tekintve, ez a módszer helyes. A külföldit, akit a Magyarországgal való gazdasági összeköttetésnél fogva főleg az érdeklé, hogy milyen védelmet kap hazánkban a tisztességtelen verseny és védjegybitorlás esetén, az elvi ellentétek és a gyakorlat ingadozásainak feltüntetése esetén csak összezavarnók, ahelyett hogy tájékoztatnók. A munka a törvény szövege kapcsán ismerteti a vonatkozó anyagot. A szöveg mindenütt a bírói döntések szóhangzatát követi a határozat számának megjelölésével. Tulajdonképpen a könyv magyarázó része a bírói gyakorlat vezető döntéseinek rendszeres feldolgozása.

Az egyes szakaszok kapcsán külön rövid fejezetekben tárgyalja a határozatok egy-egy közös csoportját, mely egy-egy kérdésnek rövid monografikus összefoglalása. Különösen nagyon gyakorlati ez a tisztességtelen verseny törvény első szakaszánál, mely az ú. n. generális klauzulát tartalmazza. Így külön tár-